

O PODRAVSKOJ HISTORIOGRAFIJI

ON THE HISTORIOGRAPHY OF PODRAVINA

Hrvoje Petrić

Zavod za hrvatsku povijest

Filozofski fakultet Zagreb, Hrvatska

Primljeno: 11. 3. 2004.

Prihvaćeno: 29. 4. 2004.

Rad ima dvije pozitivne recenzije

UDK/UDC 930 (497.5-3 Podravina)

Stručni članak

Professional paper

SAŽETAK

U ovom tekstu autor je nastojao predstaviti historiografiju prvenstveno prostora koprivničke, ludbreške i durđevačke Podravine. Kako se taj prostor uglavnom poklapa s teritorijem na kojem se stanovnici regionalno izjašnjavaju kao Podravci, odnosno s Podravinom u užem smislu, autor je sve historiografske radove (u najširem smislu) obuhvatio pojmom podravska historiografija. Ovaj članak ne predstavlja iscrpnu informaciju o podravskoj historiografiji, nego samo odabrane obavijesti koje bi trebale predstavljati tek priloge njezinu poznavanju.

Ključne riječi: Podravina, historiografija, Koprivnica

Key words: Podravina, historiography, Koprivnica

POČECI

Jedan od prethodnika podravske historiografije humanistički je pisac **Stjepan Brodarić** (Herešin oko 1480. - Vác, 1539.), rodom iz plemićke obitelji koja je držala posjed Herešin pokraj Koprivnice, a napisao je, uz ostalo, djelo u kojem opisuje bitku na Mohačkom polju koja se odigrala 1526. godine.¹

Kao preteče podravske historiografije, Brodariću možemo pridružiti putopisca **Jurja Husa Rasinjanina** (Rasinja o. 1510. - Požun, dan. Bratislava, 1566.). Godine 1532. Osmanlije su Jurja Husa Rasinjanina zarobili tijekom zauzimanja utvrde i trgovišta Rasinje. Nakon posjeta domovini otputovao je u Požun. Bilješke s njegovih putovanja predstavljaju jedan od najvrednijih hrvatskih putopisa 16. stoljeća, ali se tek neznatan dio podataka odnosi na Podravinu.²

¹ I. Kukuljević-Sakcinski, Glasoviti Hrvati prošlih vjekova, Zagreb 1886., str. 20 - 40; P. Sörös, Jerosini Brodarics István, Budapest 1907.; E. Laszowski, Prilog za životopis Stjepana Brodarića, Vjesnik Kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga zemaljskoga arkiva, sv. 18, Zagreb 1916., str. 303 - 304; S. Brodarić, Mohačka bitka (prijevod i predgovor S. Sršan), Vinkovci 1990.

² P. Matković, Descriptio peregrinationis Georgii Huszthii (Codex bibiothecae vaticanae Romae; Reg. num. 931), Starine, knj. 13, Zagreb 1881., str. 4; M. Isstvanffy, Historiarum de rebus Ungaricus libri XXXIV, Colona Agrippina 1622, knj. XII, Beč 1752., str. 115.; P. Matković, Gjuro Hus, Hrvat iz Rasinje, glasoviti putnik XVI. vieka, n. dj., str. 116 - 184. P. Grgec, Od Hrvatske do Indije. Lutanja i putovanja Jurja Rasinjanina, Zagreb 1933.; Hrvatska enciklopedija, sv. 5, Zagreb 2003., str. 17.

Među prethodnike podravske historiografije možemo uključiti i više pisaca koji se samo periferno dotiču podravskih tema, od kojih ću, prema vlastitom izboru, spomenuti tek neke od njih: Antuna Vramca, Evliju Čelebiju, Jurja Rattkaya i Baltazara Adama Krčelića.

Eduard Breier (Ludbreg, 1811. - Kyjovice, Moravska, 1886.) spada također u prethodnike profesionalne podravske historiografije. Iako je bio prvenstveno publicist, u časopisu *Croatia*, koji je izlazio u Zagrebu 1839./40., objavio je pripovijesti »Ludbreg und seine Sagen« u kojima je donio niz legendi iz ludbreške Podravine, povijesni prilog »Die königliche Freistadt Warasdin« i druga djela povijesne tematike.³

Među prve radove kritičke historiografije valja ubrojiti obavijesti **Vjekoslava Klaića** (1849. - 1929.) o Koprivnici u knjižicama o zemljopisu zemalja gdje žive Hrvati.⁴ Isti autor u svojoj povijesti Hrvata također donosi niz vrijednih podataka o podravskom kraju.⁵ Klaić pripada tradicionalnoj historiografiji, a njegovi su radovi nastali pod utjecajem Bernheimova priručnika kojim se opravdava istraživanje povijesnih individualnosti tijekom njihovih promjena. Prema Klaićevu mišljenju, historija prije svega istražuje promjene u vremenu, tj. u povijesti, a one se ne opetuju periodično, nego se javljaju kao napredak ili razvitak.⁶

Jedna od glavnih prekretnica koja je bila preduvjet za daljnji napredak podravske historiografije jest objavljivanje izvorne građe **Emilija Laszowskog** iz 1900. godine za povijest Koprivnice u srednovjekovnom razdoblju (do 1547. godine), kojom je mladim istraživačima otvoren put za početna ozbiljna istraživanja.⁷ Osim Laszowskog, izvornu građu vezanu uz Podravinu u integralnom su obliku ili u registama te komentarima objavili **Radoslav Lopašić**, **Franjo Bućar**, **Juraj Čuk**, **Aleksa Ivić**, **Zlatko Kolander**, **Tadija Smičiklas**, **Ferdo Šišić** i drugi. Najveći intenzitet objavljivanja izvorne građe bio je početkom 20. stoljeća.

RADOVI DR. RUDOLFA HORVATA

Kao prvog istraživača koji sustavnim i višedesetljetnim radom stvara ozbiljnije temelje podravske historiografije valja izdvojiti Rudolfa Horvata (Koprivnica, 1873. - Zagreb, 1947.). Njegov cijeli stvaralački opus je velik, ali on gotovo ništa ne objašnjava, nego u većini svojih tekstova niže podatke iz izvora. Iz njegovih se radova vidi da odlično pozna arhive, ali očito nije imao sposobnost sinteze. Njegov je pristup i u opsegom velikim radovima takav da izgledaju kao priručnici nanizane građe. Prvi Horvatov tekst o podravskom prostoru, točnije o Koprivnici, objavljen je 1896. godine u Zborniku za narodni život i običaje Južnih Slavena u Zagrebu. Riječ je o prikazu života i običaja stanovnika koprivničkih predgrađa Banovca, Brega, Brežanca, Dubovca i Miklinovca.⁸ Taj rad više

³ M. Kaminski, Eduard Breier, Hrvatski biografski leksikon, knj. 2, Zagreb 1989., str. 292 - 293.

⁴ V. Klaić, Zemljopis zemalja u kojima obitavaju Hrvati, Zagreb 1880., 97 - 99.

⁵ Isti, Povijest Hrvata, 1 - 5, Zagreb 1899. - 1911. Postoji i niz novijih izdanja.

⁶ M. Gross, Suvremena historiografija - korijeni, postignuća, traganja, Zagreb 1996.

⁷ E. Laszowski, Podatci o Koprivnici u srednjem vijeku, Vjesnik kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog zemaljskog arkiva, II, Zagreb 1900., 1 - 11, 175 - 183, 215 - 226. Uz to, Laszowski je još 1895. godine u Vjesniku Hrvatskog arheološkog društva objavio tekst "Prilog k hrvatskoj sfragistici", a u njemu podnaslov "Koprivnica" u kojem je obradio koprivničke pečate iz XVII. i XIX. stoljeća, što je početak izučavanja pomoćnih povijesnih znanosti u Podravini. Isti je dio dokumenata vezan uz Podravinu početkom 16. stoljeća objavio u tri knjige Habsburških spomenika, Zagreb 1914. - 1917.

⁸ Rudolf Horvat, Koprivnička predgrađa, Ženitbeni običaji, Zbornik za narodni život i običaje Južnih Slavena, I, Zagreb 1896., 171 - 178; Koprivnica, Trudne žene i porod, isto, 199 - 200; Koprivnica, Smrt, isto, 206 - 211; Koprivnica, Vukodlak i krsnik, mora i polegač, Vjera u osobita bića, isto, 226, 231, 237; Koprivnica, Načini narodnog općenja, isto, 295 - 296; Koprivnica, Igre i plesovi, isto, 306 - 307; Koprivnica, Narodna vjerovanja s bajanjem, isto, 238 - 245 i 251 - 256; Pretisak tih tekstova vidi pod naslovom: Narodni život i običaji Južnih Slavena - Koprivnica (pretisak), Podravski zbornik, 23, Koprivnica 1997., 11 - 26.

pripada etnografiji nego historiji, ali može biti zanimljiv za proučavanje povijesti svakodnevnog života. Prvi Horvatov povijesni tekst o podravskim naseljima jest manji članak "Kada je naseljen Jagnjedovec kod Koprivnice" u kojem je obradio ponovno naseljavanje sela Jagnjedovec u prvoj polovici 17. stoljeća.⁹

Djelatnost objavljivanja podravske građe, koju je počeo Laszowski 1900. godine, nastavio je Rudolf Horvat. Godine 1913. Horvat se, među ostalim, bavio cijenama namirnica 1621. u Podravini. Objavio je prijepis isprave Ferdinanda III. o koprivničkoj malti na latinskom jeziku, a posebno su važni njegovi prijepisi povelja iz koprivničke povijesti, i to tri povelje na latinskom jeziku o koprivničkim sajmovima te 23 razne isprave o povijesti Podravine.¹⁰ Uz manji prilog o postanku sela Jagnjedovec, Rudolf Horvat je 1914. godine objavio prijepise važnih koprivničkih dokumenata iz 16. stoljeća, i to 28 isprava na latinskom jeziku.¹¹ Godine 1915. Horvat se i dalje bavio građom o povijesti Podravine, objavivši osam isprava iz prošlosti pravoslavne crkve u Koprivnici.¹²

Iako velik dio radova dr. Rudolfa Horvata sadrži brojne podatke o povijesti Podravine, jedan od najdetaljnijih i ponajboljih radova o povijesti Virja, koji ima mnogo elemenata iz političke i gospodarske povijesti, objavljen je 1930. godine. Cijeli je rad kasnije uklopljen u knjigu "Crtime iz hrvatske povijesti i - Hrvatska Podravina", Zagreb 1933., te opsežan tekst "Župe u hrvatskoj Podravini", objavljen u časopisu Hrvatska prošlost, a oba ta djela se nalaze u pretisku "Hrvatska Podravina", izdanom u Koprivnici. Knjiga "Hrvatska Podravina" osobito je zanimljiva za svakog povjesničara koji se bavi Podravinom, ali i za mnoge druge istraživače hrvatske povijesti.¹³ Ta knjiga, kao i mnogo drugih radova o Podravini koje je napisao Rudolf Horvat, može koristiti kao građa jer autor često prepričava prevedene dokumente. No, ta se knjiga koristi više kao literatura jer su podaci često dopunjeni informacijama, a u ovom obliku čitateljima je ponuđeno povijesno djelo koje je pisano na zanimljiv način i ujedno predstavlja početnu literaturu za bavljenje Podravinom.

Horvat je 1940. godine objavio knjižicu o povijesti Đurđevca u kojoj je sažeto dao na uvid vrijedne povijesne podatke na osnovi izvorne povijesne građe, uglavnom iz arhiva u kojima postoji niz izvora važnih za povijest Đurđevca.¹⁴ Rudolf Horvat je u prvoj i drugoj godini Drugoga svjetskog rata pisao o borbi Hrvata s Turcima kod Koprivnice, a 1941. godine i o ostacima rimske ceste u Podravini, Pitomači 1787. i koprivničkim godišnjim sajmovima.¹⁵ No, te godine svakako mu je najvažniji opsežan članak o župama u hrvatskoj Podravini. Rudolf Horvat je tu objavio kratku povijest nekih podravskih župa. Kanonske vizitacije, na osnovi kojih je taj tekst najvećim dijelom raden, objavljuje u skraćenom prijevodu ili ih detaljno prepričava, navodeći brojne podatke zanimljive za gospodarsku povijest župa, pa je već time zadužio buduće istraživače povijesti podravskih župa.¹⁶

⁹ Isti, Kada je naseljen Jagnjedovec kod Koprivnice, Pobratim, 1901. - 1902., br. 11.

¹⁰ Cijene živežu g. 1621., Vjesnik Kraljevskog hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog zemaljskog arhiva (dalje: VKHSDZA), 15, Zagreb 1913., 75; Kako je Koprivnica god. 1651. dobila svoju maltu?, isto, 319 - 320; Koprivnički godišnji sajmovi, isto, 236 - 240; Prilozi za povijest Podravine, isto, 11 - 34.

¹¹ Kako je postalo selo Jagnjedovac?, VKHSDZA, Zagreb 1914., 16, 319 - 320; Koprivničke listine XVI. vijeka, isto, 1914., 265 - 301.

¹² Iz prošlosti grčko-istočne crkve u Koprivnici, VKHSDZA, 17, Zagreb 1915., 238 - 249.

¹³ Hrvatska Podravina, Crtime iz hrvatske povijesti I, Povijesne rasprave, crtime i bilješke, Zagreb 1933. (Nakladna kuća »Dr. Feletar« iz Koprivnice i Povijesno društvo Koprivnica objavili su pretisak 1997.).

¹⁴ Poviest Gjurgjevca, Zagreb 1940., 1 - 64.

¹⁵ Borba Hrvata s Turcima kod Koprivnice, Koprivnički Hrvat, 1941., 30; 1942., 1 - 3; Crtime iz hrvatske povijesti, Hrvatski dnevnik, 1941., 1781.; Koprivnički godišnji sajmovi, Hrvatsko gospodarstvo, 1941., 40.

¹⁶ Župe u hrvatskoj Podravini, Hrvatska prošlost, 2, Zagreb 1941., str. 3 - 87.

Knjiga o povijesti Koprivnice, koja sadrži obilje podataka o političkoj i gospodarskoj povijesti, počinje tekstem "Kronika grada Koprivnice" u kojem je Rudolf Horvat ukratko kronološki složio mnoge događaje iz povijesti toga grada od najstarijih vremena do 1931. godine. Obradio je činjenice nužne za razumijevanje gradske povijesti i razne demografske podatke, zapise o djelovanju raznih građanskih udruga i organizacija, naveo mnogo obavijesti o razvoju gospodarstva te niz specijalističkih studija koje su nužne za razumijevanje razvitka grada Koprivnice.¹⁷ Za biografiju znamenitoga Koprivničanina, koji je bio biskup u Indiji, važno je da mu je posvećeno cijelo poglavlje. Rudolf Horvat naziva biskupa Đuro Bedenek,¹⁸ ali su novija istraživanja, najvjerojatnije na poticaj tih podataka, utvrdila da se taj znameniti biskup, kapucin i misionar zvaao zapravo Angelik Juraj Bedenik (Koprivnica, 1803. - Agra u Indiji, 1865.) te detaljnije rasvijetlila njegov život i djelo.¹⁹

Na više je mjesta prije bilo objavljeno poglavlje te knjige koje govori o borbi između Koprivnice i Peteranca za šumu Šalovica. Nakon toga autor daje sažetak prijevoda kanonskih vizitacija za koprivničke kapele 1733. godine, a slijedi zanimljiv tekst o tome kako je Koprivnica 1651. dobila svoju maltu, rađen na osnovi latinske isprave koju je Horvat prije objavio u Vjesniku arhiva.²⁰ Kipovi i križevi u Koprivnici 1810. dobar su prilog poznavanju povijesti umjetnosti u gradu.²¹ Kako je izgledao posjet bana Josipa Jelačića 1856. godine, prigodom polaganja kamena temeljca pučke škole (danas Gradska vijećnica), Horvat je opisao u zasebnom dijelu.²² Važno Horvatovo djelo, čiji je latinski prijepis objavio tijekom rada u Državnom arhivu, jest tekst o sklanjanju građe Arhiva Kaptola čazmanskog 1809. godine u Koprivnicu, a za povijest svakodnevice i povijesnu demografiju bitna je objavljena oporuka koprivničkoga suca Mihalja Rubačevića iz 1696. godine.²³ Političku povijest grada Rudolf Horvat je zadužio, između ostalih tekstova, i objavljivanjem opsežnijeg prikaza izbora narodnih zastupnika iz Koprivnice za Hrvatski sabor od 1848. do 1913. godine.²⁴

Za Podravinu su osobito bitna još dva djela dr. Rudolfa Horvata, prvi put objavljena nakon njegove smrti. Prvo djelo je knjiga o povijesti trgovine, obrta i industrije u Hrvatskoj, koju je priredila prof. dr. Mira Kolar-Dimitrijević. U toj se vrijednoj knjizi na više mjesta spominje Koprivnica, a dva je dijela autor posvetio samo svome rodnom gradu. Prvi je o mesarskom cehu iz 1697. godine, a drugi o lončarskom cehu iz 1713., čija pravila objavljuje u cijelosti. U toj se knjizi, uz navedene, može naći još podosta podataka važnih za proučavanje razvitka Koprivnice.²⁵ Drugo je djelo memoarskog karaktera i sadrži sjećanja Rudolfa Horvata na staru Koprivnicu, koja je napisao za prvi broj Zbornika Muzeja grada Koprivnice. U tom djelu navodi obilje podataka za poznavanje svakodnevnoga života Koprivnice na razmeđu 19. i 20. stoljeća. Ta građa

¹⁷ Poviest slob. i kr. grada Koprivnice, Koprivnica 1943., sva navedena poglavlja nalaze se na stranama od 1 do 231.

¹⁸ N. dj, str. 232.

¹⁹ Više o Jurju Bedeniku vidi u radovima: Tomislav J. Šagi-Bunić, O. Angelik Bedenik. Pokušaj nacrtat životopisa, u: Bedenik iz Koprivnice, kapucin - misionar - biskup, Matica hrvatska Koprivnica 1995. (ur. M. Kovačić), 9 - 21; vidi u istom zborniku i tekstove: Juraj Kolarić, Spomen-ploča Angeliku Jurju Bedeniku u Koprivnici, 21 - 33., te Milivoj Kovačić, Što nam je poznato o biskupu Angeliku Jurju Bedeniku iz njegovih vlastitih pisama i radova drugih autora, 41 - 58.

²⁰ Vidi Vjesnik arhiva, knjiga broj 15, Zagreb 1913., str. 319.

²¹ Poviest slob. i kr. grada Koprivnice, str. 240 - 241; Povijest umjetnosti najbolje je u Koprivnici obrađena u zborniku Koprivnica - grad i spomenici, Koprivnica 1986., te u nekoliko tekstova u Podravskom zborniku. Vidi i: Dragutin Feletar, Podravina I, Koprivnica 1988.

²² Poviest slob. i kr. grada Koprivnice, str. 241 - 245.

²³ N. dj, str. 245 - 248.

²⁴ N. dj, 248 - 270.

²⁵ Rudolf Horvat, Povijest trgovine, obrta i industrije u Hrvatskoj (priredila: Mira Kolar-Dimitrijević), Zagreb 1994., 1 - 472.

je trebala biti objavljena u prvom broju navedenog zbornika (1946.), ali nije objavljen ni u jednom od osam izišlih brojeva (1946. - 1953.) jer je presuda donesena na osnovi Odluke o zaštiti nacionalne časti od 8. ožujka 1946. godine oduzela Rudolfu Horvatu politička i građanska prava na deset godina, kao i pravo na mirovinu, a njegova se djela više nisu tiskala. Taj je tekst objavljen u Podravskom zborniku 1997. godine.²⁶

ZBORNİK MUZEJA GRADA KOPRIVNICE, OSNUTAK MUZEJA GRADA KOPRIVNICE TE DJELATNOST LEANDERA BROZOVIĆA

Veliko značenje za razvitak podravske historiografije ima pokretanje prvoga zbornika kojemu je težište na proučavanju prošlosti Koprivnice i koprivničke regije. Riječ je o časopisu Zbornik Muzeja grada Koprivnice, od kojega je objavljeno osam svezaka. Pokrenut je 1946., a ugašen 1953. godine. U njemu je objavljeno više radova iz povijesti. Zanimljivo je da je taj časopis trebao utjecati na što brži osnutak gradskoga muzeja, što se uspjelo ostvariti 1951. godine zahvaljujući dr. Leanderu Brozoviću (Budimpešta 1897. - Koprivnica 1962.),²⁷ po struci veterinaru, ali i povjesničaru veterine te prvom direktoru Muzeja, pokretaču i uredniku Zbornika Muzeja grada Koprivnice. Veća je pozornost, uz istraživanje političke povijesti, posvećena gospodarskoj povijesti te fragmentima povijesti društva. Zanimljiv je rad Krešimira Filića "Koprivnički mesari prepisuju pravila varaždinskoga mesarskoga ceha godine 1697." u kojem autor na temelju zapisnika varaždinskoga mesarskoga ceha zaključuje da su koprivnički mesari svoj ceh utemeljili 1697. godine.²⁸ Na njega se dovezuje Leander Brozović u radu "Osnutak čizmarskog ceha u Koprivnici" u kojem obavještava da su koprivnički čizmari 1672. prepisali pravila varaždinskog čizmarskog ceha 25 godina prije mesara.²⁹ Brozovićeva istraživanja bila su početna, a kasnije su ih dopunili i korigirali mladi znanstvenici. Brozović je također objavio popis stanovnika Koprivnice iz 1783. godine u kojem postoje elementi zanimljivi za lokalnu povijest, a posebno historijsku demografiju.³⁰ Za povijest podravskoga nakladništva i tiskarstva važan je tekst geografa Vladimira Blaškovića o znamenitom koprivničkom nakladniku i tiskaru Vinku Vošickom.³¹ Neke elemente gospodarskoga života grada Koprivnice obradio je Emilij Laszowski.³² Zanimljiv je tekst o znamenitom koprivničkom gradonačelniku Josipu Vargoviću (1866. - 1919.), koji ima elemente političke, društvene i gospodarske povijesti.³³ Adolf Wissert pisao je o sajmovima u sjevernoj Hrvatskoj krajem srednjega vijeka.³⁴ Osobito je zanimljiv prilog

²⁶ Taj tekst, pod naslovom Uspomene iz moje mladosti, za tisak je priredio i popratio uvodom (str. 9 - 11) Dražen Ernečić. Vidi u: Podravski zbornik, 23, Koprivnica 1997., 26 - 30.

²⁷ O L. Brozoviću usp.: D. Feletar, Dr. Leander Brozović - život i djelo, iz knjige Dr. Leander Brozović, Građa za povijest Koprivnice, Koprivnica 1978.; isti, Dr. Leander Brozović kao povjesničar Koprivnice i Podravine, Podravski zbornik, 4, Koprivnica 1978.; više članaka u povodu 100. obljetnice rođenja Leandera Brozovića u Podravskom zborniku 24 - 25, Koprivnica 1999., 55 - 112; H. Petrić, Dr. Leander Brozović, Hrvatski kajkavski kolendar 2001., Čakovec 2000., 93 - 95.

²⁸ K. Filić, Koprivnički mesari prepisuju pravila varaždinskoga mesarskoga ceha godine 1697., Zbornik Muzeja grada Koprivnice, 1, Koprivnica 1946., 13.

²⁹ L. Brozović, Osnutak čizmarskog ceha u Koprivnici, Zbornik Muzeja grada Koprivnice, 2, Koprivnica 1946., 21.

³⁰ L. Brozović, Popis žitelja Slob. i kralj. grada Koprivnice godine 1783., Zbornik Muzeja grada Koprivnice, 3, Koprivnica 1946., 48.

³¹ V. Blašković, Vinko Vošicki, Zbornik Muzeja grada Koprivnice, 2, Koprivnica 1946., 21 - 23.

³² E. Laszowski, Počeci razvoja grada Koprivnice (do g. 1356.), Zbornik Muzeja grada Koprivnice, 3, Koprivnica 1946., 41 - 46; Isti, Povlastice grada Koprivnice, Zbornik Muzeja grada Koprivnice, 4, Koprivnica 1947., 59 - 62.

³³ Z. Vargović, Život i rad Josipa Vargovića, Zbornik Muzeja grada Koprivnice, 4, Koprivnica 1947., 52 - 56.

³⁴ A. Wissert, O sajmovima u sjevernoj Hrvatskoj pod konac srednjega vijeka, Zbornik Muzeja grada Koprivnice, 5, Koprivnica 1947., 68 - 71.

Ivana Bacha o najstarijoj koprivničkoj cehovskoj povelji u kojem obrađuje okolnosti osnivanja koprivničkoga ceha zlatara, kovača, bravara, mačara, remenara i sedlara 1635. godine.³⁵ Ante Eugen Brlić priredio je nekoliko podataka koji se mogu koristiti u istraživanju povijesti Koprivnice, a povezani su uz koprivničku obitelj Natulija iz 17. i 18. stoljeća.³⁶ Mnogo podataka zanimljivih za poznavanje političkih, društvenih i gospodarskih odnosa u Koprivnici i okolici, a napose na području Kamengrada, objavio je Kamilo Dočkal u svom prilogu o odnosu Kamengrada i pavlinskoga samostana u Strezi. U sklopu toga teksta autor je dao kratak sažetak 25 isprava iz arhiva nekadašnjega pavlinskog samostana u Strezi. Isprave su uglavnom vezane uz Kamengrad i Koprivnicu od 1414. do 1514. godine.³⁷ Iako je taj rad zastario, možemo ga smatrati vrijednim djelom i važnom zbirkom podataka za izučavanje srednjovjekovnoga gospodarstva na širem području koprivničkoga dijela Podravine. Uz koprivnički Muzej vezano je pokretanje godišnjaka muzeja sjeverozapadne Hrvatske (inicijator je bio Dragutin Feletar) pod imenom Muzejski vjesnik, koji kontinuirano izlazi od 1978. godine, a u njemu je objavljeno nekoliko tekstova, ali skromnijeg značenja, koji bi ipak mogli biti prilog podravskoj historiografiji.

Uz otvaranje prvog postava Muzeja grada Koprivnice 1951. godine, u kojem se prikuplja, čuva, predstavlja i dijelom istražuje grada za povijest Podravine i Koprivnice, jedno od najvažnijih djela dr. Leandera Brozovića jest prikupljanje materijala za knjigu o povijesti Koprivnice. No, tijekom rada na toj knjizi autor je umro. Prvi pokušaj sređivanja i objavljivanja toga djela provela je koprivnička Matica hrvatska 1971. godine, ali nije došlo do realizacije. Pokretanjem Podravskoga zbornika i njegove biblioteke te inicijativom i zalaganjem urednika i redaktora Dragutina Feletara, uz suglasnost tadašnjega direktora Muzeja grada Koprivnice Franje Horvatića, izdana je 1978. godine knjiga dr. Leandera Brozovića "Građa za povijest Koprivnice".

To djelo je objavljeno kao treća knjiga biblioteke Podravskog zbornika, uz stručnu recenziju Mirka Androića te crteže i skice akademskog slikara Stjepana Kukca u nakladi Muzeja grada Koprivnice. U uvodu knjige Dragutin Feletar piše o životu i djelu dr. Leandera Brozovića. Autor knjige "Građa za povijest Koprivnice" podijelio je prikupljene podatke u više dijelova. U prvoj cjelini, koja govori o razvoju od kamenog doba do 14. stoljeća, autor je vrlo kratko upoznao čitatelje s najosnovnijim činjenicama. Slijedi cjelina o povijesti Koprivnice do turskih provala, koja daje dobru sliku ondašnjega života grada, ali, kao i prethodna cjelina, ima poneku manjkavost. Dio o turskom dobu prikazuje najteže razdoblje gradske povijesti, a slijede cjeline o starim koprivničkim trgovima i ulicama, školstvu, društvima, obrtu, trgovini, industriji i poljoprivredi. Svemu su dodani popisi izvora i literature, kao i bilješke ispod teksta. Posebnu vrijednost knjizi daje koprivnička bibliografija svih izdanja od 1885. do 1959. godine. Unatoč manjkavostima koje su nastale upravo zbog prerane autorove smrti, pogotovo jer je dr. Brozović te bilješke tek prikupio za rad na iscrpnijoj sintezi koprivničke povijesti, knjiga predstavlja nezaobilaznu početnicu za svakoga tko želi upoznati povijest grada Koprivnice.

Brozovićev nasljednik u vođenju Muzeja grada Koprivnice (1963. - 1995.) je Franjo Horvatić.³⁸ U njegovo je vrijeme znatno proširen rad na istraživanju lokalne povijesti, pokrenut je godišnjak Podravski zbornik (koji je inicirao Dragutin Feletar, a uz njega ga je neko vrijeme uređivao F. Horvatić), otvoreni su Galerija Hlebine (1968.) i Zavičajni muzej u Peterancu s galerijom i ostavštinom Ivana Sabolića (1983.), osnovani su Muzejska zbirka Ivana Generalića (1985.), Zbirka dr. Vladimira Malančeca (1986.), Zavičajni muzej Đelekovec (1978.) te manje

³⁵ I. Bach, Najstarija koprivnička cehovska povelja, Zbornik Muzeja grada Koprivnice, 5, Koprivnica 1947., 75 - 79.

³⁶ A. E. Brlić, Prilozi za povijest obitelji Natulija, Zbornik Muzeja grada Koprivnice, 7, Koprivnica 1948., 108 - 112.

³⁷ K. Dočkal, Kamengrad u svijetlu Streze, Zbornik Muzeja grada Koprivnice, 8, Koprivnica 1953., 113 - 126.

³⁸ H. Petrić, Franjo Horvatić, Hrvatski biografski leksikon, sv. 5, Zagreb 2002., 676.

muzejske zbirke u Velikom Pogancu, Ludbreškom Ivancu i Podravkinu rekreacijskom centru u Starigradu, a naročito velika zbirka koja je trebala postati memorijalni spomen-park na Danici (1981.), na prostoru nekadašnje tvornice i prvoga ustaškog koncentracijskog logora. Franjo Horvatić objavio je više manjih članaka i nekoliko knjiga koje predstavljaju doprinos populariziranju lokalne povijesti.³⁹ Velike zasluge za razvoj znanosti u Muzeju grada Koprivnice ima njegov bivši kustos dr. Zorko Marković, no kako su njegovi radovi uglavnom vezani uz arheologiju, ne bismo ih valorizirali u ovome članku. Tekstove o povijesti objavili su još kustosi Antun Stišćak i Dražen Ernečić.

PODRAVSKI ZBORNİK

Podravski zbornik pokrenut je 1975. godine kao godišnjak koji je trebao objavljivati znanstvene, stručne i popularne tekstove s područja koprivničke, đurđevačke i ludbreške općine.

U ovom prilogu naveden je samo dio povijesnih tekstova objavljenih u tom godišnjaku. U Podravskom je zborniku 1975. godine objavljen prilog poznavanju povijesti koprivničkoga tiskarstva, koji je napisao dr. Vladimir Blašković, a važan je i tekst Ivana Paprike o suradnji lijevog krila HSS-a i Komunističke partije u Podravini.⁴⁰ Godine 1976. vrijedan prilog poznavanju povijesti eksploatacije nafte u Podravini dao je Željko Matiša,⁴¹ Franjo Horvatić se dotaknuo povijesti koprivničkih cehova dodavši svom članku nekoliko detalja iz djetičkih pravila starog ceha iz 1795. godine, a Dragutin Popović je uglavnom na temelju literature dao popularni prikaz povijesti velikobukovečkoga vlastelinstva.⁴² Godine 1977. zapažen je članak dr. Ante Gabričevića o povijesti uzgoja pšenice i kukuruza u Podravini,⁴³ a vrijedne je podatke dala Marija Winter u radu o Martijancu u kojem je obradila i tamošnje vlastelinstvo.⁴⁴ U Podravskom zborniku 1979. i u kasnijim godištima neki elementi zanimljivi povjesničarima za pretpovijest i antiku mogu se naći u arheološkim radovima.⁴⁵ Od ostalih radova, u tom godištu je tekst Ivice Tišljara o povijesti virovske trgovine.⁴⁶ U Podravskom zborniku 1980. godine Juraj Rončević objavio je vrijedan prilog poznavanju povijesti osiguranja u Podravini,⁴⁷ a Marija Winter neke elemente iz povijesti ludbreškog vlastelinstva prikazuje u tekstu o ludbreškom starom gradu.⁴⁸ Mirko Lauš 1981. godine piše o prvoj obrtno-štedno-kreditnoj zadrugi u Pitomači.⁴⁹ Za poznavanje povijesti staroga

³⁹ F. Horvatić, Iz povijesti koprivničkih cehova, Podravski zbornik, 2, Koprivnica 1976., 146 - 152; F. Horvatić, Mlinovi na potoku Komarnici, Podravski zbornik, 9, Koprivnica 1983., 178 - 182; F. Horvatić, Iz povijesti koprivničkih cehova, Podravski zbornik, 12, Koprivnica 1986., 135 - 142.

⁴⁰ V. Blašković, Marginalije o koprivničkoj izdavačkoj djelatnosti; Ivan Paprika, Prilog poznavanju suradnje lijevog krila HSS-a i KP-a u Podravini, Podravski zbornik, 1, Koprivnica 1975., 34 - 43, 105 - 112.

⁴¹ Ž. Matiša, Nafta u Podravini, Podravski zbornik, 2, Koprivnica 1976., 70 - 79.

⁴² D. Popović, Prilog poznavanju povijesti velikobukovečkoga vlastelinstva, Podravski zbornik 2, Koprivnica 1976., 132 - 140.

⁴³ A. Gabričević, Pšenica i kukuruz u našoj regiji, Podravski zbornik, 3, Koprivnica 1977., 145 - 177.

⁴⁴ M. Winter, Iz starije prošlosti Martijanaca, Podravski zbornik, 3, Koprivnica 1977., 233 - 246.

⁴⁵ Z. Marković, Pokusno iskapanje na lokalitetu Seče 1979. godine, Podravski zbornik, 5, Koprivnica 1979., 97 - 108; M. Šimek, Sv. Petar Ludbreški - nalaz metalurške radionice, Podravski zbornik, 5, Koprivnica 1979., 108 - 122; Z. Marković, Vučedolsko naselje Rudina, Podravski zbornik, 5, Koprivnica 1979., 122 - 156; I. Šarić, Antičko nalazište u Novačkoj, Podravski zbornik, 5, Koprivnica 1979., 141 - 156; Ž. Demo, O skupnom nalazu antoninijana iz Galijenova vremena u Imbriovcu, Podravski zbornik, 5, Koprivnica 1979., 159 - 191 itd.

⁴⁶ I. Tišljara, Iz povijesti virovske trgovine, Podravski zbornik, 5, Koprivnica 1979., 266 - 270.

⁴⁷ J. Rončević, Razvoj funkcije osiguranja u Podravini, Podravski zbornik, 6, Koprivnica 1980., 208 - 218.

⁴⁸ M. Winter, Ludbreški grad i njegovi gospodari, Podravski zbornik, 6, Koprivnica 1980., 357 - 370.

⁴⁹ M. Lauš, Prva obrtno štedno-kreditna zadruga u Pitomači, Podravski zbornik, 7, Koprivnica 1981., 110 - 118.

ribolova u selima Molve, Repaš, Gornja Šuma i Novo Virje važan je tekst Ivana Ivančana.⁵⁰ Od 1981. do 1985. godine Zdravko Dizdar je redovito objavljivao tekstove o NOB-u u Podravini.⁵¹ Godine 1982. Ivan Ivančan pisao je o posljednjim zlatarima na Dravi u Molvama.⁵² O zlatarstvu u Koprivnici 1983. godine pisao je Ivo Lentić, o stanovništvu Podravine od 1659. do 1859. Stjepan Krivošić, a o mlinovima na potoku Komarnici Franjo Horvatić.⁵³ U Podravskom se zborniku 1984. godine temom o razvoju carinske službe javio Josip Lončar, a Vladimir Geiger pisao je o papirnatom novcu iz numizmatičke zbirke Muzeja grada Koprivnice.⁵⁴ Stjepan Krivošić je 1986. i 1987. objavio tekstove o stanovništvu Virja od 1659. do 1857. godine. Osobno bih zamjerio Krivošiću potpuno podvrgavanje samo podacima koje je dobio kvantitativnim metodama, a koje nije uspoređivao s rezultatima tadašnje historigrafije u Podravini. No, ti njegovi radovi ipak su unijeli metodsku svježinu u podravsku historiografiju.⁵⁵ Franjo Horvatić objavio je popis cehovskih dokumenata i predmeta iz zbirke Muzeja grada Koprivnice, što buduće istraživače može uputiti na građu, a Branko Begović pisao je o antičkim naseljima i putevima u Podravini.⁵⁶ Zanimljiv je prilog Nade Klaić o prvom stoljeću života slobodnoga kraljevskoga grada Virovitice u kojem donosi mnogo podataka, objavljen u Podravskom zborniku 1987. godine, a u istom broju godišnjaka je zanimljiv članak o žigosanju austrougarskih novčanica nakon Prvoga svjetskog rata, koji je napisao Vladimir Geiger.⁵⁷ Stjepan Krivošić u Podravskom zborniku 1988. piše o stanovništvu Koprivnice na osnovi njemu poznatih podataka.⁵⁸ To je ipak vrijedan rad koji predstavlja temelj za istraživanja povijesne demografije Koprivnice, ali, na žalost, moram reći da autor nije u dovoljnoj mjeri koristio sve raspoložive izvore, poglavito se to odnosi na matične knjige koje se čuvaju u Muzeju grada Koprivnice, Župnom uredu Sv. Nikole u Koprivnici i Državnom arhivu u Varaždinu, u kontinuitetu od 1660. godine do danas.

U Podravskom zborniku 1989. godine osobito je zanimljiv rad Josipa Buturca o gospoštiji Budrovec u srednjem vijeku, a isti je autor godinu dana kasnije napisao pregled povijesti župe Sveti Đurđ pokraj Ludbrega.⁵⁹

Novе podatke donosi Milivoj Kovačić u tekstu o radničkom turističkom društvu "Prijatelj prirode" - podružnica Koprivnica od 1928. do 1931. godine.⁶⁰ Vladimir Lovas je u Podravskom

⁵⁰ I. Ivančan, Ribolov u selima Molve, Repaš, Gornja Šuma i Novo Virje, Podravski zbornik, 7, Koprivnica 1981., 150 - 162.

⁵¹ Z. Dizdar, Djelovanje organizacije Komunističke partije Hrvatske u Podravini uoči rata i u toku 1941. godine, Podravski zbornik 7, Koprivnica 1981., 7 - 31. Isti je autor tu temu za razdoblje od 1942. do 1945. obradio u Podravskim zbornicima za 1982., 1983., 1984. i 1985. godinu.

⁵² I. Ivančan, Zadnji zlatari na Dravi u Molvama, Podravski zbornik, 8, Koprivnica 1982., 223 - 230.

⁵³ I. Lentić, Zlatarstvo u Koprivnici, Podravski zbornik, 9, Koprivnica 1983., 123 - 136; S. Krivošić, Stanovništvo Podravine 1659. - 1859., Podravski zbornik, 9, Koprivnica 1983., 147 - 165.

⁵⁴ J. Lončar, Razvoj carinske službe na koprivničkom području, Podravski zbornik, 10, Koprivnica 1984., 116 - 128; V. Gajger, Papirnat novac iz numizmatičke zbirke Muzeja grada Koprivnice, Podravski zbornik, 10, Koprivnica 1984.

⁵⁵ S. Krivošić, Virje, Podravski zbornik 12, Koprivnica 1986., 115 - 135; isti, Virje II, Podravski zbornik 13, Koprivnica 1987., 77 - 103.

⁵⁶ B. Begović, Prilog poznavanju starih puteva i naselja u Podravini, Podravski zbornik, 12, Koprivnica 1986., 142 - 152.

⁵⁷ N. Klaić, Iz virovitičke prošlosti - prvo stoljeće u životu slobodnoga grada, Podravski zbornik, 13, Koprivnica 1987., 67 - 77; V. Geiger, Žigosanje austrougarskih novčanica nakon Prvoga svjetskog rata, Podravski zbornik, 13, Koprivnica 1987., 106 - 112.

⁵⁸ S. Krivošić, Koprivnica - naselje i njegovi stanovnici, Podravski zbornik, 14, Koprivnica 1988., 120 - 141.

⁵⁹ J. Buturac, Feudalna gospoštija i plemićki rod Budor, Podravski zbornik, 15, Koprivnica 1989., 99 - 103; isti, Župa Sveti Đurđ, Zagreb - Sveti Đurđ 1990.

⁶⁰ M. Kovačić, Radničko turističko društvo "Prijatelj prirode" - Podružnica Koprivnica 1928. - 1931., Podravski zbornik, 15, Koprivnica 1989., 90 - 95.

zborniku 1990. godine dao prilog poznavanju početaka elektrifikacije Koprivnice i okolice.⁶¹ O poznavanju žetve i vršidbe u Podravini Nada Matijaško pisala je u Podravskim zbornicima od 1990. do 1992. godine s etnografskog aspekta, ali podaci se mogu koristiti u povijesti svakodnevice.⁶² Hrvoje Petrić u Podravskom zborniku 1992. godine daje kratki prikaz srednjovjekovnih puteva u Koprivnici.⁶³ Vladimir Miholek 1994. godine piše o poznavanju povijesti obrtništva u Đurđevcu, a Hrvoje Petrić o srednjovjekovnom vinogradarstvu.⁶⁴

U Podravskom zborniku 1995. godine elemente iz povijesti donosi Nada Matijaško koja piše o tradicijskom pčelarenju, ali prvenstveno kao etnolog, a sličan je tekst Endre Laszla o zlatarstvu. Dražen Ernečić objavljuje činjenice o vezama Emilija Laszowskog i koprivničke Podravine, Ljerka Perči bavila se pečatima u Koprivnici i Varaždinu, Maca Jambrešić-Štefanić objavila je podatke važne za proučavanje svakodnevnog života Koprivnice početkom 20. stoljeća, a Antun Stišćak i Zvonimir Mršić pisali su o Domovinskom ratu. Nekoliko podataka iz povijesti objavio je i Hrvoje Petrić koji je obradio ludbreški kraj u srednjovjekovlju, ranom novom vijeku i novom vijeku do Prvoga svjetskog rata, ali i povijest Koprivnice do 1356. godine.⁶⁵ U Podravskom zborniku 1996. godine važan je rad Ele Jurdane o koprivničkom čizmarskom cehu u 17. stoljeću, ali i rad Stanislava Vikera o uvedbi zakonskog mjeriteljstva na području Koprivnice.⁶⁶

Važni su najnoviji radovi (1997. - 2003.) Danijela Kovačića o međuratnom koprivničkom gospodarstvu, Vladimira Miholeka o obrtništva na području Đurđevačke pukovnije, Andreja Žmegača o najstarijim nacrtima koprivničke utvrde, Ivica Zvonara o svećeniku i političaru Franu Baracu te korespondenciji Franje Fanceva, kao i Zdravka Dizdara o politici ljevice na koprivničkom području.⁶⁷

Iako Podravski zbornik nije samo povijesni godišnjak, u njemu je objavljen niz tema koje su pisali razni autori - od sveučilišnih profesora do pučkih "povjesničara". Pokretač i prvi urednik Podravskog zbornika (i biblioteke Podravskog zbornika) bio je geograf i kulturni povjesničar

⁶¹ V. Lovas, Od gradske plinare do moderne Elektre - početak elektrifikacije Koprivnice i okolice, Podravski zbornik, 16, Koprivnica 1990., 29 - 33.

⁶² N. Matijaško, Žetva i vršidba I - III, Podravski zbornik, 16, Koprivnica 1990., 105 - 111; Podravski zbornik, 17, Koprivnica 1991., 93 - 101; Podravski zbornik, 18, Koprivnica 1992., 225 - 233.

⁶³ H. Petrić, Srednjovjekovni putevi u Podravini, Podravski zbornik, 18, Koprivnica 1992., 41 - 47.

⁶⁴ V. Miholek, Prilog poznavanju povijesti obrtništva u Đurđevcu, Podravski zbornik, 19 - 20, Koprivnica 1994., 63 - 79; H. Petrić, Srednjovjekovno vinogradarstvo Podravine i Prigorja, Podravski zbornik, 19 - 20, Koprivnica 1994., 53 - 63.

⁶⁵ N. Matijaško, Tradicijsko pčelarenje u Podravini, Podravski zbornik, 21, Koprivnica 1995., 191 - 199; E. Laszlo, Panonsko zlato, Podravski zbornik, 21, Koprivnica 1995., 207 - 219; D. Ernečić, Emilij pl. Laszowski i koprivnička Podravina, 55 - 77; A. Stišćak, Slavna 117. brigada Hrvatske vojske, 7 - 19; Z. Mršić, PZO, 19 - 29; Lj. Perči, Toranj u pečatnoj slici Koprivnice i Varaždina, 37 - 45; M. Jambrešić-Štefanić, Duhovni život i običaji u staroj Koprivnici, 183 - 199; H. Petrić, Ludbreg i ludbreška Podravina u srednjem vijeku, Podravski zbornik, 21, Koprivnica 1995., 29 - 37; isti, Koprivnica do 1356. godine, Podravski zbornik, 22, Koprivnica 1996., 55 - 63; isti, Ludbreg i ludbreška Podravina u novom vijeku, Podravski zbornik, 22, Koprivnica 1996., 85 - 95; isti, Društvene i gospodarske osobine razvoja ludbreške Podravine u drugoj polovici 19. i početkom 20. stoljeća, Podravski zbornik, 23, Koprivnica 1997., 65 - 79.

⁶⁶ E. Jurdana, Pravila koprivničkog čizmarskog ceha 1673. godine, Podravski zbornik, 22, Koprivnica 1996., 75 - 85; S. Viker, Uvedba zakonskog mjeriteljstva na području Koprivnice, Podravski zbornik, 22, Koprivnica 1996., 111 - 119.

⁶⁷ D. Kovačić, Kratki pregled povijesti koprivničkoga gospodarstva u međuratnom razdoblju, Podravski zbornik, 24 - 25, Koprivnica 1999., 137 - 157; V. Miholek, Počeci organiziranog rada obrtništva na području Đurđevačke pukovnije, Podravski zbornik, 24 - 25, Koprivnica 1999., 163 - 173.; A. Žmegač, Najstariji nacrti Koprivnice, Podravski zbornik, 26 - 27, Koprivnica 2001., 75 - 81.; I. Zvonar, Dr. Fran Barac - svećenik, teolog i političar, Podravski zbornik, 28, Koprivnica 2002., 177 - 197.; isti Kratki osvrt na korespondenciju između Franje Fanceva i Elze Kučera, Podravski zbornik, 29, Koprivnica 2003., 113 - 125.; Zdravko Dizdar, Politika ljevice na području Koprivnice od 1929. do 1941. godine, Podravski zbornik, 28, Koprivnica 2002., 187 - 202. Zdravko Dizdar priredio je građu o koncentracijskom logoru Danica te o tom logoru objavio rad Ljudski gubici logora Danica kraj Koprivnice, Časopis za suvremenu povijest, br. 2, god. 34, Zagreb 2002., 377 - 407.

Dragutin Feletar, a prvi predsjednik izdavačkog savjeta, kao financijer, tadašnji generalni direktor Podravke Pavle Gaži koji je imao smisla materijalno podržati tako vrijedan projekt. Nakon Dragutina Feletara uređivanje su preuzeli lokalna književnica Božena Loborec, direktor Muzeja grada Koprivnice i profesor povijesti Franjo Horvatić, a u novije vrijeme novinar Vjekoslav Prvčić te povjesničari Hrvoje Petrić i Dražen Ernečić. Od 1975. do 2003. godine izišlo je 29 brojeva u kontinuitetu.

LOKALNI ZBORNICI I POJEDINAČNI RADVI

Prema uzoru na Podravski zbornik koji izlazi u Koprivnici, zaljubljenici u starine okupljeni oko Zavičajnog muzeja u Virju pokrenuli su 1981. godine zbornik **Virje na razmeđu stoljeća**, ali objavljeno je samo pet brojeva. Prvi broj toga zbornika sadrži tekstove Josipa Ljubića o Gospodarskoj bratovštini iz 1867. godine, Miroslava Dolenca-Dravskog o diobi imovine obiteljskih zadruga i mlinovima na Zdelji i Dravi te Stjepana Krčmara o tiskarama i izdavačkoj djelatnosti.⁶⁸ U drugom je broju važan tekst Miroslava Dolenca-Dravskog o starim mjerama u Podravini.⁶⁹ U trećem broju gospodarskom se poviješću bavio Martin Matišin u tekstu o novčarskim ustanovama.⁷⁰ U petom broju za gospodarsku povijest Virja vrijedi spomenuti tekstove Martina Matišina o razvoju prometa i obrtnicima.⁷¹ U Đurđevačkom zborniku objavljeno je nekoliko tekstova s podacima o povijesti toga dijela Podravine. Marko Bedić pisao je o gospodarstvu đurđevačkog kraja tijekom 19. stoljeća, Mirjana Randić-Barlek i Josip Barlek u sklopu svoga teksta o etnografiji Podravine dotaknuli su se i gospodarske problematike, kao i Mladen Matica u tekstu o povijesno-demografskom razvitku Đurđevačkog dekanata.⁷²

Vrijedni doprinosi povijesti mogu se naći u zbornicima radova, odnosno monografijama o Novigradu Podravskom, Hlebinama, Koprivnici, Ludbregu, Molvama, Torčecu itd.⁷³

Od 1997. do 2003. u sedam godišnjaka Društva za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije »**Tkalčić**« objavljeno je više radova koji se odnose na crkvenu povijest Podravine, a autori su Andrija Lukinović, Milivoj Kovačić, Stjepan Razum, Stjepan Kožul, Hrvoje Petrić i drugi.

Mnogo podataka iz gospodarske povijesti Podravine od 15. do kraja 17. stoljeća objavio je **Josip Adamček** (1933. - 1995.) u svojoj monografiji o agrarnim odnosima, a niz podataka sadrži i njegova knjiga o bunama i otporima u 17. stoljeću.⁷⁴ Iznimno je vrijedan njegov tekst o

⁶⁸ J. Ljubić, Gospodarska bratovština, *Virje na razmeđu stoljeća*, 1, *Virje* 1981., 21 - 29; M. Dolenc-Dravski, Nekoliko naznaka o podjeli imovine u obiteljskim zadrugama u Virju, *Virje na razmeđu stoljeća*, 1, *Virje* 1981., 29 - 43; isti, Zaspali su mlinovi na Zdelji i Dravi, *Virje na razmeđu stoljeća*, 1, *Virje* 1981., 59 - 69; S. Krčmar, Tiskare i izdavačka djelatnost u Virju, *Virje na razmeđu stoljeća*, 1, *Virje* 1981., 43 - 59.

⁶⁹ M. Dolenc-Dravski, Stare mjere u Podravini, *Virje na razmeđu stoljeća*, 2, *Virje* 1983., 107 - 113.

⁷⁰ M. Matišin, Novčarske organizacije Virja, *Virje na razmeđu stoljeća*, 3, *Virje* 1987., 22 - 26.

⁷¹ M. Matišin, Iz prošlosti virovskih obrtnika, *Virje na razmeđu stoljeća*, 5, *Virje* 1993., 159 - 177; isti, Razvoj prometa u Virju, *Virje na razmeđu stoljeća*, *Virje* 1993., 177 - 185.

⁷² M. Matica, Povijesno-demografski razvitak Đurđevačkog dekanata, *Đurđevački zbornik*, Đurđevac 1996., 85 - 97; M. Randić-Barlek i Josip Barlek, *Podravina*, Đurđevački zbornik, Đurđevac 1996., 121 - 133; M. Bedić, Zapis iz gospodarskog života gjurgjevačkog kraja tijekom 19. stoljeća, *Đurđevački zbornik*, Đurđevac 1996., 179 - 191.

⁷³ B. Madjer, Časti i dobru zavičaja (zbornik o Novigradu Podravskom), Zagreb 1937.; Općina Novigrad Podravski - izabrane teme, *Novigrad Podravski* 2001.; Hlebine - od Struge do danas, *Hlebinski almanah*, 1, *Hlebine* 1984.; Hlebine u srcu, *Hlebinski almanah*, 2, *Hlebine* 1986.; Koprivnica - izabrane teme, *Koprivnica* 1995.; Ludbreg i Ludbreška Podravina, *Umjetnička topografija Hrvatske*, 3, Zagreb 1997.; Molve - izabrane teme, *Molve* 1998.; *Povijest Torčeca*, Torčec 2000.

⁷⁴ J. Adamček, Agrarni odnosi u Hrvatskoj od sredine XV. do kraja XVII. stoljeća, Zagreb 1980.; isti, *Bune i otpori*, 1986.

Ludbregu i okolici od 14. do sredine 19. stoljeća u kojem, uglavnom na temelju neobjavljene arhivske građe iz stranih i domaćih arhiva, obrađuje gospodarski život sela i vlastelinstava u zapadnoj Podravini s posebnim težištem na okolici Ludbrega. Tome valja dodati tekst o zbivanjima u ludbreškom kraju 1848. i 1849. godine u kojima također navodi niz podataka iz povijesti gospodarstva, objašnjavajući kraj feudalnih odnosa.⁷⁵

Igor Karaman (1927. - 1995.) napisao je dvije studije o gospodarskoj povijesti Podravine. O osnovnim socijalno-ekonomskim povijesnim determinantama grada Koprivnice i okolice pisao je u umjetničkoj topografiji, odnosno monografiji o Koprivnici, uglavnom na temelju objavljene arhivske građe ili literature. Također je objavio prilog o gospodarskom razvitku Ludbrega i okolice od 1848. do 1918. godine u kojem povezuje niz zanimljivih i vrijednih detalja koji će svakako služiti kao osnovica za istraživanja i proširenje spoznaje o gospodarskoj povijesti zapadnoga dijela Podravine.⁷⁶

Nada Klaić (1920. - 1988.) dala je neprocjenjiv doprinos poznavanju koprivničkoga srednjovjekovlja, a u svojim je tekstovima, uz političku povijest, objavila niz spoznaja o društvenom, kulturnom i gospodarskom razvitku koprivničkoga kraja.⁷⁷ Za poznavanje povijesti stanovništva Podravine osobito je važna povijesno-demografska studija **Stjepana Krivošića** (1918. - 1999.) u kojoj obrađuje područja župa Ludbreg i Kuzminec tijekom 18. i u prvoj polovini 19. stoljeća.⁷⁸ Nikako ne bismo smjeli zaobići **Franju Brdarića** (1885. - 1941.), župnika u Koprivničkom Ivancu, koji je u rukopisu ostavio vrijedne zapise o povijesti katoličkih župa u Koprivničkom Ivancu, Rasinji, Hlebinama, Kuzmincu, Imbriovcu, Drnju, Peterancu i drugim podravskim mjestima.⁷⁹

Važan je i sustavan rad **Marije Winter** (1912. - 1989.) koja je godinama uporno radila na prikupljanju, proučavanju i popularizaciji povijesnog razvoja ludbreškog kraja.⁸⁰ **Paškal Cvekan** (1913. - 1998.) objavio je vrijedne monografije o franjevcima u Koprivnici (1973. i 1989.), Ferdinandovcu (1974. i 1996.), Virju (1976.), Pitomači (1978.), župi Močile pokraj Koprivnice (1988.), Kloštru Podravskom (1990.), Kalinovcu (1991.), Đurđevcu (1991.) i Podravskim Sesvetama (1994.).

POVIJESNO DRUŠTVO KOPRIVNICA I GLASILO SCIENTIA PODRAVIANA, OSTALA DRUŠTVA

Uz instituciju Muzeja grada Koprivnice i časopisa Podravski zbornik pokrenutog 1975. godine, za razvoj podravske historiografije, a pogotovo za njezinu popularizaciju, važno je osnivanje Povijesnog društva Koprivnica 1984. godine. Povijesno društvo Koprivnica posljednjih

⁷⁵ J. Adamček, Ludbreg i njegova okolica u doba feudalizma, Ludbreg (monografija), Ludbreg 1984., 81 - 123; isti, Ludbreški kraj u doba revolucije 1848. - 1849., Ludbreg (monografija), Ludbreg 1984., 235 - 243.

⁷⁶ I. Karaman, Privredni razvitak mjesta i okoline Ludbrega 1848. - 1918., Ludbreg (monografija), Ludbreg 1984., 243 - 259; isti, Osnovne socijalno-ekonomske determinante povijesnog razvoja grada Koprivnice i njegove regije, Koprivnica - grad i spomenici, Koprivnica 1986., 16 - 24.

⁷⁷ N. Klaić, Koprivnica u srednjem vijeku, Koprivnica 1987.; ista, Kako Koprivnica 1356. godine postaje slobodni kraljevski grad, Arheološka istraživanja u Podravini i kalničko-bilogorskoj regiji, Izdanja HAD-a, 14, Zagreb 1990., 131 - 139.

⁷⁸ S. Krivošić, Stanovništvo i demografske prilike u sjeverozapadnoj Hrvatskoj u XVIII. i prvoj polovini XIX. stoljeća, Varaždin 1991.

⁷⁹ Dragutin Feletar, Franjo Brdarić, Hrvatski biografski leksikon, knj. 2, Zagreb 1989., 291. Brdarićevi rukopisi zavređuju objavljivanje u posebnoj knjizi.

⁸⁰ Njezini najvažniji neobjavljeni i objavljeni radovi su 11 godina nakon njene smrti sabrani u dvije knjige: M. Winter, Iz povijesti Ludbrega i okolice, 1 - 2, Koprivnica 2000. Više o autorici usp.: H. Petrić, Marija Winter (1912. - 1989.), Život i djelo (te izbor iz bibliografije), u: M. Winter, Iz povijesti Ludbrega i okolice, knj. 1, . dj., str. 9 - 22.

je godina (u kontinuitetu od 1996. do 2003.), uz vodstvo predsjednice **Ružice Špoljar** i njezinih suradnika, organiziralo osam stručnih i znanstvenih skupova o povijesti Podravine: 1.) U povodu 640. obljetnice slobodnoga i kraljevskoga grada Koprivnice (1996.); 2.) Život i djelo povjesničara Rudolfa Horvata (1997.); 3.) Koprivnički političar i gradski načelnik Josip Vargović (1998.); 4.) Koprivnica i Podravina na granici Habsburškog i Osmanskog Carstva (od cca 1526. do cca 1765. godine) (1999.); 5.) Podravina i Koprivnica od 1929. do 1941. godine (2000.); 6.) Koprivnica i podravski prostor na razmeđu prosvjetiteljstva i romantizma (kraj 18. i početak 19. stoljeća) (2001.); 7.) Srednjovjekovna Koprivnica i Podravina (2002.); i 8.) Ekohistorija podravskog višegraničja od 15. stoljeća do 1918. godine (2003.). Povijesno društvo Koprivnica sudjelovalo je u pripremama i dijelu organizacijskih poslova vezanih uz 32. međunarodni kulturno-povijesni simpozij Mogersdorf (Modinci), koji je u organizaciji Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Grada Koprivnice održan u Koprivnici početkom srpnja 2002. godine.

Isto je društvo objavilo nekoliko povijesnih knjiga te pokrenulo svoje glasilo **Scientia Podraviana** 1989. godine. Pokretač glasila bio je dr. Dragutin Feletar, a urednik je novinar **Mirko Lukavski**. Dosad je objavljeno 17 brojeva u kojima ima vrijednih priloga sa stručnih i znanstvenih skupova, kao i drugih tekstova koji mogu dati doprinos podravskoj historiografiji, ali ipak prvenstveno djeluju na popularizaciju historijske znanosti.

Doprinos lokalnoj historiografiji, uglavnom kroz izdavaštvo, dao je i koprivnički ogranak Matice hrvatske, pogotovo dok su ga vodili Vjekoslav Prvčić i Dragutin Feletar. Primjerom djelovanja Povijesnoga društva Koprivnica, zaljubljenici u starine sela Torčeca osnovali su 1996. godine **Društvo za povjesnicu i starine Torčec**, 1997. utemeljili su Zavičajni muzej Torčec, a 2000. objavili već navedenu monografiju o selu koja ima nekoliko radova zanimljivih s gledišta mikrohistorije i povijesti svakodnevice.

RADOVI DR. MIRE KOLAR-DIMITRIJEVIĆ

Mira Kolar-Dimitrijević, rođena u Koprivnici 1933. godine, umirovljena je sveučilišna profesorica Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Većina njezinih radova vezana je uz gospodarsku i socijalnu, ali i političku povijest. Za svoj rad vezan uz izučavanje povijesti Koprivnice dobila je Nagradu za životno djelo grada Koprivnice, a za doprinos povijesti Virja dobila je Priznanje općine Virje.⁸¹

U ovom tekstu spomenut ću samo neke njezine važnije radove o Podravini. Mira Kolar-Dimitrijević je 1975. godine u Podravskom zborniku objavila rad o sindikalno-političkoj aktivnosti Josipa Broza u Koprivnici 1928. godine, u kojem je prikazala sindikalnu djelatnost u koprivničkoj tvornici Danica, s kratkom poviješću toga poduzeća, ali i aktivnosti na organiziranju koprivničkih radnika 1928. godine.⁸² Svoja istraživanja dopunila je tekstom o tvornici Danica i njezinu radništvu, objavljenom u sljedećem broju Podravskog zbornika. Taj rad nije samo temeljno istraživanje o povijesti prve važnije industrije u Koprivnici, nego i na osnovi arhivske građe te novina i literature daje presjek organizacije radništva od neuspjelog pokušaja 1912. preko sindikalne aktivnosti od 1917. do 1937. godine.⁸³ Za povijest podravskoga rudarstva

⁸¹ O djelatnosti Mire Kolar-Dimitrijević objavljen je u nakladi Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu zbornik radova Zbornik Mire Kolar-Dimitrijević, Zagreb 2003., Dragutin Feletar je u tom zborniku napisao rad o djelatnosti Mire Kolar-Dimitrijević kao povjesničarke Podravine, a Hrvoje Petrić priredio njenu bibliografiju.

⁸² M. Kolar-Dimitrijević, Sindikalno-politička aktivnost Josipa Broza u Koprivnici 1928. godine, Podravski zbornik, 1, Koprivnica 1975, 19-34.

⁸³ M. Kolar-Dimitrijević, Tvornica "Danica" i njeno radništvo, Podravski zbornik, 2, Koprivnica 1976, 26-41.

osobito su važni radovi koji se temelje na neobjavljenoj građi o rudnicima ugljena u Glogovcu do 1941. godine,⁸⁴ o prijeratnom podravskom rudarstvu i podravskim ugljenokopima u vrijeme Drugoga svjetskog rata. U tim tekstovima obrađeni su rudnici u Glogovcu, Carevdaru, Sokovcu, Lepavini, Mučnoj Reki, Žlebicama, Jagnjedovcu, Podravskoj Subotici, Novigradu Podravskom, Javorovcu, Kozarevcu, Petrovdolu pokraj Koprivnice i Pitomači, odnosno Črešnjevici.⁸⁵ Iznimno je vrijedan rad o razvoju gospodarstva i radništvu u gradu Koprivnici između dva svjetska rata u kojem autorica prvi put daje cjelovitu analizu,⁸⁶ a dopunjuje ga prikaz društveno-ekonomskih odnosa u Podravini od 1939. do 1941. godine.⁸⁷ Zanimljiv je i tekst iz 1984. o tvornici ulja u Koprivnici od 1917. do 1937. godine.⁸⁸

Autorica je u Podravskom zborniku 1985. godine opisala djelatnosti braće Đure (1891. - 1953.) i Tome Takača (1899. - oko 1935.) iz Rasinje te njihov utjecaj i ulogu u radničkom pokretu.⁸⁹ Također je dala iscrpan prikaz povijesti mlinarstva u koprivničkom kraju od prvoga koprivničkog mlina na parni pogon 1858. pa sve do 1944. godine. U radu je analizirala utjecaj obitelji Ettinger u prvoj polovini 20. stoljeća, koja je imala dominantnu ulogu na području žitarstva i mlinarstva u Donjoj Podravini. Zahvaljujući sprezi s bankarskim kapitalom, Ettingerovi su uvijek mogli kreditirati svoje poduzeće u kriznoj situaciji, a ucijeniti tuđe, pa su se u tu mrežu uhvatili gotovo svi mlinovi dioničkog karaktera - u Koprivnici, Novigradu Podravskom, Bjelovaru, Kloštru Podravskom, Đurđevcu i drugdje. Ipak, autorica je u radu najveću pozornost posvetila koprivničkom (1858. - 1944.) i novigradskom paromlinu (1910. - 1944.), što je znatan doprinos poznavanju te gospodarske djelatnosti u sjevernoj Hrvatskoj u prvoj polovici 20. stoljeća.⁹⁰ Neke elemente političke i gospodarske povijesti prikazala je u članku o povijesti Prekodravlja.⁹¹ Za poznavanje sindikalne aktivnosti kožarsko-prerađivačkih radnika na koprivničkom i đurđevačkom području između dva svjetska rata zanimljiv je rad objavljen u Podravskom zborniku 1989. godine.⁹² Na temelju podataka iz raznih neobjavljenih i objavljenih statistika autorica je dala izniman prilog poznavanju struktura seoskog posjeda u Podravini u prvoj polovini 20. stoljeća. Također su važni tekstovi o odnosima Viktora Pogačnika, braće Radić i Rudolfa Horvata s podravskim krajem.⁹³

Osobito je zanimljiv rad o gradnji podravske pruge, objavljen u Podravskom zborniku 1995. godine. Naime, autorica je obradila gradnju pruge od Murakerestura, preko Zakanja do Barča

⁸⁴ M. Kolar-Dimitrijević, Rudnici ugljena u Glogovcu do 1941. godine, Podravski zbornik, 3, Koprivnica 1977., 30 - 39.

⁸⁵ M. Kolar-Dimitrijević, Prijeratno podravsko rudarstvo, Podravski zbornik, 4, Koprivnica 1978., 49 - 60; ista, Podravski ugljenokopi u vrijeme Drugoga svjetskog rata, Podravski zbornik, 5, Koprivnica 1979., 60 - 70.

⁸⁶ M. Kolar-Dimitrijević, Razvoj privrede i radničke klase u Koprivnici 1918. - 1945. godine, Podravski zbornik, 6, Koprivnica 1980., 13 - 26.

⁸⁷ M. Kolar-Dimitrijević, Društveno-ekonomski odnosi u Podravini od 1939. do kraja 1941. godine, Podravski zbornik, 7, Koprivnica 1981., 32 - 46.

⁸⁸ M. Kolar-Dimitrijević, Tvornica ulja u Koprivnici i njeno radništvo, Podravski zbornik, 10, Koprivnica 1984., 50 - 54.

⁸⁹ M. Kolar-Dimitrijević, Đuro i Tomo Takač iz Rasinje i revolucionarni radnički pokret, Podravski zbornik, 11, Koprivnica 1985., 48 - 56.

⁹⁰ M. Kolar-Dimitrijević, Mlinarstvo koprivničkog područja za vrijeme kapitalizma, Podravski zbornik, 12, Koprivnica 1986., 32 - 43.

⁹¹ M. Kolar-Dimitrijević, Prekodravlje od srednjeg vijeka do Pariške mirovne konferencije 1919., Podravski zbornik, 14, Koprivnica 1988., 24 - 30.

⁹² M. Kolar-Dimitrijević, Sindikalno organiziranje kožarsko-prerađivačkih radnika na koprivničkom i đurđevačkom području za vrijeme kapitalizma, Podravski zbornik, 15, Koprivnica 1989., 15 - 24.

⁹³ M. Kolar-Dimitrijević, Struktura seoskog posjeda u Podravini u prvoj polovini 20. stoljeća, Podravski zbornik, 16, Koprivnica 1990., 14 - 28, Život i rad profesora Viktora Pogačnika, Podravski zbornik 17, Koprivnica 1991., 131 - 146; Pisma Podravaca Stjepanu i Antunu Radiću, Podravski zbornik 18, Koprivnica 1992., 71 - 119; Povjesničar Rudolf Horvat i koprivnička Podravina, Podravski zbornik 19 - 20, Koprivnica 1994., 29 - 43.

1868. godine, koja je dodirivala Prekodravlje i u Goli je bila željeznička postaja, te gradnju željezničke pruge od Zakanja, preko Koprivnice do Zagreba koja je puštena u promet 1870. godine. No, najveći dio istraživanja posvetila je gradnji pruge kroz dolinu Drave. Obradila je dionicu koja je povezivala Kloštar Podravski s Bjelovarom i Viroviticom sagrađenu 1900. godine, dionicu od Kloštra Podravskog do Virja sagrađenu 1909., dionicu od Virja do Koprivnice koja je puštena u promet 1912. te prugu od Koprivnice do Varaždina sagrađenu 1937. godine.⁹⁴ Tekstove o koprivničkoj tvornici Danica i njezinu radništvu dopunjuje rad objavljen u Podravskom zborniku 1996. godine.⁹⁵

Važne elemente za podravsku povijest autorica donosi u biografijama bana Pavla Raucha, Vinka Vošickog i Jurja Šćetinca te o zagrebačkom zavičajnom društvu »Podravac-Bilogorac«.⁹⁶

Niz podataka o gospodarskoj povijesti dala je u zbornicima o Virju i Đurđevcu. U Historijskom zborniku objavila je tekst o Podravini 1848. godine, a u časopisu Podravina o Virju između dva svjetska rata te o povijesti podravskog svilarstva.⁹⁷ Iznimno je važan njezin rad o socijalnom i gospodarskom razvitku ludbreškog kotara između dva svjetska rata. U radu je obradila agrarnu reformu, veleposjed Batthyani u Ludbregu, veleposjed grofa Draškovića u Velikom Bukovcu, veleposjed Inkey u Rasinji, veleposjed Vučetić-Rauch u Martijancu, veleposjed Ljudevita Toplaka u Kapeli-Dubovici, socijalne uvjete u ludbreškom kotaru, industriju ludbreškoga kotara i položaj radnika te gradnju željezničke pruge kroz ludbrešku Podravinu.⁹⁸ Važna je i njezina monografija o seljačkoj književnici Mari Matočec.⁹⁹ U najnovije vrijeme objavila je knjigu o Austrijancima i Nijemcima u kojoj je obradila niz tema vezanih uz Podravinu.¹⁰⁰

RADOVI DR. DRAGUTINA FELETARA

Dragutin Feletar rođen je 1941. godine u selu Veliki Otok sjeverno od Koprivnice, a danas je sveučilišni profesor na Geografskom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Zagrebu. Geograf je i kulturni povjesničar, inicijator pokretanja Podravskog zbornika te osnivanja brojnih društava i udruga koje se bave kulturnom baštinom ili prošlošću u Koprivnici i Podravini. U većini radova o podravskom kraju, uz geografiju, bavi se pretežno gospodarskom i kulturnom poviješću. Njegova je znanstvena i stručna, ali i organizacijska te nakladnička djelatnost gotovo u potpunosti promijenila "historiografski pejzaž" Podravine. Spomenut ću samo neke radove (prema subjektivnom izboru) vezane uglavnom uz gospodarsku i kulturnu povijest.

⁹⁴ M. Kolar-Dimitrijević, Gradnja podravske pruge, Podravski zbornik, 21, Koprivnica 1995., 45 - 55.

⁹⁵ M. Kolar-Dimitrijević, Koprivnička tvornica Danica do 1937. godine, Podravski zbornik, 21, Koprivnica 1996., 119 - 137.

⁹⁶ M. Kolar-Dimitrijević, Ban Pavle Rauch i Podravina, Podravski zbornik, 24 - 25, Koprivnica 1999., 113 - 137.; ista, U spomen koprivničkom tiskaru Vinku Vošickom (1885. - 1957.), Podravski zbornik, 26 - 27, Koprivnica 2001., 153 - 161.; ista, Koprivničanc dr. Juraj Šćetinec, socijalni pisac (1898. - 1939.), Podravski zbornik, 28, Koprivnica 2002., str. 161 - 176; ista Prilog povijesti zagrebačkog društva »Podravac-Bilogorac« 1934. - 1947. (zajedno s Elizabetom Wagner), Podravski zbornik, 29, Koprivnica 2003., 125 - 168.

⁹⁷ M. Kolar-Dimitrijević, Prilog revolucionarnoj povijesti Virja od razvojačenja do Prvog svjetskog rata (1881. - 1914.), Virje na razmeđu stoljeća, 3, Virje 1987., 7 - 13; ista, Virje za vrijeme Prvog svjetskog rata, Virje na razmeđu stoljeća, 4, Virje 1991., 47 - 65; isti, Virje od završetka Prvog svjetskog rata do šestosiječanjske diktature, Virje na razmeđu stoljeća, Virje 1993., 107 - 123; ista, Trnoviti put đurđevačkoga političara Tome Jalžabetića, Đurđevački zbornik, Đurđevac 1996., 247 - 269; ista, Podravina u 1848. godini, Historijski zbornik, 51, Zagreb 1998., 101 - 112.

⁹⁸ M. Kolar-Dimitrijević, Privredne i socijalne prilike ludbreškog kotara u međuratnom razdoblju, Ludbreg (monografija), Ludbreg 1984., 259 - 280.

⁹⁹ M. Kolar-Dimitrijević, Mara Matočec, Koprivnica 1993.

¹⁰⁰ M. Kolar-Dimitrijević, Skrivene biografije nekih Nijemaca i Austrijanaca u Hrvatskoj 19. i 20. stoljeća, Osijek 2001.

Dragutin Feletar je 1975. godine objavio vrijedan prilog poznavanju povijesti cehova u Podravini. Pronašavši pravila legradskoga šošarskog i kušnjarskog ceha iz 1697. godine, objavio je rad u kojem se, osim na taj ceh, osvrnuo i na ostale legradske cehove.¹⁰¹ Sljedeće godine objavio je prilog o zlatarstvu i splavarstvu na Dravi, u kojem je na temelju građe obradio kratku povijest tih djelatnosti, ali i opisao vjerojatno posljednje zlatare originalnim fotografijama.¹⁰² Također je objavio rad o starim rasijskim zdanjima i naveo niz podataka o rasijskom vlastelinstvu.¹⁰³ Zanimljiv je rad Dragutina Feletara i Ivana Gjereka o prvim godinama tvornice Podravka, od osnivanja poduzeća Braća Wolf 1934., koje predstavlja nukleus buduće Podravke, pa do 1950. godine.¹⁰⁴ O razvoju zadrugarstva u Hlebinama od 1903. do 1964. godine pisali su Dragutin Feletar i Ivan Pakasin.¹⁰⁵ Dragutin Feletar je u Podravskom zborniku 1979. godine dao odličan prikaz povijesti koprivničkoga obučarstva, s posebnim osvrtom na povijest čizmarskog ceha.¹⁰⁶ Korisne podatke o stanovništvu Podravine od 1857. do 1981. godine napisao je u Podravskom zborniku 1981. godine.¹⁰⁷ Godine 1984. neke elemente iz gospodarske povijesti autor je naveo u članku o Prekodravlju.¹⁰⁸ Vrijedan je njegov tekst o povijesti koprivničkoga tiskarstva od 1885. do 1985. godine, objavljen u Podravskom zborniku, u kojem je na sažet i jasan način dao pregled povijesti te gospodarske djelatnosti.¹⁰⁹ Uz dr. Dragutina Feletara, o razvoju pošte i telekomunikacija na području koprivničke i đurđevačke Podravine pisali su Franjo Horvatić i Ivan Treščec.¹¹⁰ Uz istog su autora o razvitku trgovine i ugostiteljstva u koprivničkoj Podravini pisali Ivan Bratković i Vjekoslav Prvčić.¹¹¹ Za povijest zadrugarstva u Podravini koristan je tekst objavljen u Podravskom zborniku 1989.,¹¹² a u Podravskom zborniku 1991. godine obradio je neke političke, društvene, kulturne i gospodarske elemente u radu o Zrinscima i Legradu.¹¹³ Neke elemente iz gospodarske povijesti, osobito iz povijesne demografije, obradio je u radu o novoosnovanoj Koprivničko-križevačkoj županiji.¹¹⁴

U prvom broju radova Zavoda za znanstveni rad u Varaždinu objavio je važan pregled povijesnog razvitka i suvremenog vađenja ugljena na podravskoj Bilogori. U tom radu, kao što je gotovo uobičajeno kod ovog znanstvenika, prisutan je spoj geografije te gospodarske i kulturne povijesti, a koristio je opsežnu literaturu i izvore te rad obogatio kartama i grafikonima.¹¹⁵ U trećem broju naveo je niz podataka vrijednih za poznavanje obučarstva i kožarstva u podravskom

¹⁰¹ D. Feletar, Pravila legradskog šošarskog i kušnjarskog ceha u 1697. godini, Podravski zbornik, 1, Koprivnica 1975., 134 - 146.

¹⁰² D. Feletar, Zlatarstvo i splavarstvo na Dravi, Podravski zbornik, 2, Koprivnica 1976., 116 - 132.

¹⁰³ D. Feletar, Stara rasijska zdanja, Podravski zbornik, 2, Koprivnica 1976., 153 - 171.

¹⁰⁴ I. Gjerek, D. Feletar, Prve Podravkine godine, Podravski zbornik, 3, Koprivnica 1977., 96 - 108.

¹⁰⁵ I. Pakasin, D. Feletar, Hlebinsko zadrugarstvo, Podravski zbornik, 3, Koprivnica 1977., 122 - 132.

¹⁰⁶ D. Feletar, Koprivnički čizmarski ceh, Podravski zbornik, 5, Koprivnica 1979., 244 - 266.

¹⁰⁷ D. Feletar, Stanovništvo Podravine, Podravski zbornik, 7, Koprivnica 1981., 101 - 110.

¹⁰⁸ D. Feletar, Prekodravlje - osnovne osobine demografskog razvoja, Podravski zbornik, 10, Koprivnica 1984., 99 - 116.

¹⁰⁹ D. Feletar, Tiskarska slova na memljivom podravskom meridijanu (uz stoljeće tiskarstva 1885. - 1985.), Podravski zbornik, 11, Koprivnica 1985., 59 - 65.

¹¹⁰ D. Feletar, F. Horvatić, I. Treščec, Razvoj PTT prometa u koprivničko-đurđevačkoj Podravini, Podravski zbornik, 13, Koprivnica 1987., 29 - 43.

¹¹¹ I. Bratković, D. Feletar, V. Prvčić, Razvoj trgovine i ugostiteljstva u koprivničkoj Podravini, Podravski zbornik, 14, Koprivnica 1988., 39 - 60.

¹¹² D. Feletar, Prilozi za povijest zadrugarstva u Podravini, Podravski zbornik, 15, Koprivnica 1989., 24 - 41.

¹¹³ D. Feletar, Zrinski i Legrad, Podravski zbornik, 18, Koprivnica 1992., 5 - 17.

¹¹⁴ D. Feletar, Demografsko-gospodarska osnovica novoosnovane Koprivničko-križevačke županije, Podravski zbornik, 19 - 20, Koprivnica 1994., 7 - 17.

¹¹⁵ D. Feletar, Povijesni razvoj i suvremeno značenje vađenja ugljena na podravskoj Bilogori, Radovi Zavoda za znanstveni rad JAZU, 1, Varaždin 1986., 171 - 191.

kraju.¹¹⁶ Za poznavanje ekonomsko-socijalnih uvjeta u Podravini međuratnog razdoblja dobar je pregled objavljen u Miškininu zborniku.¹¹⁷ Iznimno je vrijedan rad o povijesno-geografskom značenju željeznica u Podravini i okolici.¹¹⁸

Dragutin Feletar objavio je više monografija koje se prvenstveno bave gospodarskom poviješću Podravine. U monografiji Podravina 1973. godine najviše se usredotočio na područje Koprivnice i okolice od najstarijih vremena do 70-ih godina 20. stoljeća, ali je za usporedbe uzimao brojne primjere iz cijele sjeverozapadne Hrvatske. Ta knjiga sadrži mnogo podataka i predstavlja prvu sintezu povijesti Podravine s gospodarskom poviješću kao jednom od glavnih tema.¹¹⁹ Svoja saznanja o povijesti Podravine proširio je i metodski upotpunio tako da je njegova nova knjiga o Podravini djelo ponešto drugačije rađeno od prethodne knjige istog naslova. I u ovoj je knjizi jedna od osnovnih preokupacija povijest istraživana na moderan način, a obrađuje povijest čovjeka i njegovih djelatnosti od pretpovijesti do kraja Drugoga svjetskoga rata. Knjiga obrađuje glavne smjernice razvoja i povijesnih procesa na tlu koprivničkoga, ludbreškog i đurđevačkog dijela Podravine, s obiljem podataka iz gospodarske djelatnosti toga kraja. To je iznimno vrijedno djelo koje predstavlja mogući model i jednu metodu izučavanja regionalne povijesti s težištem na gospodarskoj, socijalnoj i kulturnoj povijesti.¹²⁰

Zanimljivo je pisana knjiga o povijesti koprivničkoga tiskarstva u kojoj je autor obradio i podatke o nakladništvu.¹²¹ Povijest obučarstva od srednjeg vijeka do kraja 70-ih godina 20. stoljeća detaljno je obradio u monografiji o koprivničkom poduzeću Sloga.¹²² Knjiga o poduzeću Bilokalnik sadrži obilje vrijednih i izvornih podataka o važnosti i razvoju šumarstva, povijesnom razvitku prerade drveta u Podravini, povijesti eksploatacije i prerade gline, šljunka i pijeska na koprivničkom području, kao i o razvitku te koprivničke tvrtke.¹²³

Najopširnije djelo je monografija o koprivničkom poduzeću Podravka u kojoj je dr. Feletar dao bitan doprinos poznavanju gospodarske povijesti grada Koprivnice i okolnoga područja. Na temelju neobjavljene arhivske građe, novinske građe i literature, vrlo je detaljno proučio cjelokupnu povijest poduzeća Podravka od radionice braće Wolf pa sve do 1980. godine. Osim toga, u sklopu monografije obradio je staro podravsko mlinarstvo, koprivničko pivarstvo, staru klaonicu, uljarstvo i druge radionice za preradu hrane koje su postojale u Koprivnici, zadružno organiziranje u Podravini, staro koprivničko tiskarstvo i druge važne detalje iz gospodarske povijesti. To djelo je reprezentativno ne samo u grafičkom pogledu, nego i prema kvaliteti te

¹¹⁶ D. Feletar, Obučarstvo i kožarstvo varaždinskog kraja, Radovi Zavoda za znanstveni rad JAZU, 2, Varaždin 1989., 111 - 153.

¹¹⁷ D. Feletar, Ekonomsko-socijalne prilike u Podravini međuratnog perioda, Miškina - život i djelo, Kaj, 1 - 2, Zagreb 1987., 79 - 91.

¹¹⁸ D. Feletar, Historijsko-geografsko značenje pruga u podravsko-bilogorskoj regiji, Željeznička pruga Botovo - Koprivnica - Dugo Selo, Zagreb 1987.

¹¹⁹ D. Feletar, Podravina - prinos poznavanju gospodarskog razvoja sjeverozapadne Hrvatske, Koprivnica 1973.; M. Kolar-Dimitrijević, Radovi Dragutina Feletara iz novije povijesti sjeverozapadne Hrvatske, Časopis za suvremenu povijest, 1, Zagreb 1974., 151 - 154.

¹²⁰ D. Feletar, Podravina, Općine Đurđevac, Koprivnica i Ludbreg u prošlosti i sadašnjosti, knjiga 1, povijesno-geografski pregled od paleolita do 1945. godine, Koprivnica 1988.; N. Budak, Podravina, općine Koprivnica, Đurđevac i Ludbreg u prošlosti i sadašnjosti, Historijski zbornik, 42, Zagreb 1989., 400 - 402; Dragutin Feletar, Podravina, Općine Đurđevac, Koprivnica i Ludbreg u prošlosti i sadašnjosti. Knj. I. Povijesno-geografski pregled od paleolita do 1945. godine, Radovi Zavoda za hrvatsku povijest, Filozofski fakultet, 22, Zagreb 1989., 349 - 354.

¹²¹ D. Feletar, Iz povijesti koprivničkog tiskarstva, Koprivnica 1978.

¹²² D. Feletar, Sloga, tvornica obuće Koprivnica 1945. - 1980., Koprivnica 1980.

¹²³ D. Feletar, SOUR Bilokalnik 1960. - 1980., Koprivnica 1980.; o razvoju šumarstva vidi i: zbornik Sto godina šumarstva bilogorsko-podravke regije, Bjelovar 1974., osobito tekst ovog autora: Gospodarsko stanje bilogorsko-podravke regije u drugoj polovici XIX. stoljeća.

značaju teksta i brojnih podataka.¹²⁴ Osobito je vrijedna i knjiga o koprivničkom bankarstvu u kojoj je Dragutin Feletar s Brankom Žauharom na temelju izvorne građe analizirao koprivničko bankarstvo od 1872. do 1982. godine.¹²⁵

Od najnovijih knjiga valja istaknuti povijesno-geografski prikaz utvrde Novi Zrin na sutoku rijeka Mure i Drave. Suautori su Petar Feletar i Hrvoje Petrić. U tom je djelu objavljena najvažnija građa o ovoj utvrđi, koja predstavlja solidnu osnovu za istraživanja povijesti Podravine i Međimurja u ranom novom vijeku. Također treba spomenuti Bibliografiju Podravine, koju je dr. Feletar objavio u suradnji s Hrvojem Petrićem. Bibliografija Podravine trebala bi biti polazni priručnik ne samo za povijesna, nego i sva druga istraživanja te regije.¹²⁶

ČASOPIS ZA MULTIDISCIPLINARNA ISTRAŽIVANJA PODRAVINA, PROJEKT "GRAĐA ZA POVIJEST KOPRIVNICE" I OSTALE DJELATNOSTI NAKLADNIČKE KUĆE "DR. FELETAR" (DANAS MERIDIJANI)

Dragutin Feletar je 1993. godine utemeljio nakladničku kuću "Dr. Feletar", a 1995. tvrtku Hrvatski zemljopis, čija je djelatnost objedinjena u izdavačkoj kući Meridijani, specijaliziranoj za geografiju i povijest. U sklopu djelatnosti te nakladničke kuće, koja sustavno njeguje poticanje i podupiranje znanstvenog rada, iz domene podravske povijesti objavljeno je na desetke izdanja. Od njih su neka ozbiljnije pridonijela spoznajama o podravskoj povijesti.

Od knjiga koje su bitno utjecale na razvitak podravske historiografije valja izdvojiti: Dragutin Feletar, "Povijest Kunovca" (1993.); Mira Kolar-Dimitrijević, "Mara Matočec" (1993.); Grupa autora, "Koprivnica - izabrane teme" (1995., 1997.); Rudolf Horvat, "Hrvatska Podravina" (1997.); Grupa autora, "Rudolf Horvat - život i djelo" (1998.); Grupa autora, "Povijest Torčeca" (2000.); Hrvoje Petrić "Općina i župa Drnje" (2000.); Marija Winter, "Iz povijesti Ludbrega" (2000.); Grupa autora, "Općina Novigrad Podravski - izabrane teme" (2001.); Dragutin Feletar i Hrvoje Petrić, "Bibliographia Podraviana"; Željko Krušel, "U žrvnju državnog terora i ustaškog terorizma" (2001.). U udžbenicima iz povijesti za osnovne i srednje škole te gimnazije, objavljenima u nakladi Meridijana, teme iz podravske povijesti dobile su zasluženo mjesto u kontekstu hrvatske, europske i svjetske povijesti.

U najnovije vrijeme nakladnička je kuća pokrenula dva istraživačka i nakladnička projekta. Krajem 2001. godine objavljene su prve dvije knjige nakladničkog projekta "Građa za povijest Koprivnice", a početkom 2002. multidisciplinarni znanstveni časopis Podravina u nakladi izdavačkog poduzeća Meridijani iz Samobora. Dosad objavljena četiri broja uglavnom su posvećena povijesnim i geografskim temama o Podravini. Pokretači časopisa su odgovorni urednik Dragutin Feletar i urednik Hrvoje Petrić. Podravska povijest bila je zastupljena i popularizirana u nizu članaka, objavljenih u časopisu za zemljopis, povijest, ekologiju i putovanja Meridijani koji je 1994. godine u Koprivnici pokrenuo njegov glavni i odgovorni urednik prof. dr. sc. Dragutin Feletar.

¹²⁴ D. Feletar, Prilozi za povijest Podravke, Koprivnica 1980.

¹²⁵ D. Feletar, Branko Žauhar, 110 godina koprivničkog bankarstva, Koprivnica 1982.

¹²⁶ H. Petrić, D. Feletar, P. Feletar, Novi Zrin, Zrinska utvrda na Muri (1661. - 1664.), Donja Dubrava - Zagreb 2001.; D. Feletar, H. Petrić, Bibliographia Podraviana, Izbor iz literature o Podravini, Građa za povijest Koprivnice, knjiga 1, Koprivnica 2001.

NAJNOVIJA ZBIVANJA U PODRAVSKOJ HISTORIOGRAFIJI

Osim spomenutih procesa koji se odvijaju u podravskoj historiografiji, postoji niz pojedinačnih autorskih napora. Tome bi svakako valjalo pribrojiti plodnu djelatnost povjesničarke kartografije **Mirele Slukan-Altić**¹²⁷ te povjesničara i novinara **Željka Krušelja**.¹²⁸ U sklopu znanstveno-istraživačkog i nakladničkog projekta "Građa za povijest Koprivnice", Krušelj je dao monografiju o Koprivnici od 1929. do 1941. godine, u kojoj je svoja istraživanja usmjerio pretežno na državni teror monarhističke Jugoslavije i na ustaški terorizam. Knjiga je vrijedna i zato što je autor priredio važne dokumente iz toga razdoblja te time pomogao i ubrzao buduća istraživanja.¹²⁹ Njima valja pribrojiti djelatnosti mlađeg istraživača **Zvonimira Despota**¹³⁰ te kustosa Muzeja grada Koprivnice, **Dražena Ernečića**, koji je dao doprinos podravskoj historiografiji autorstvom nekoliko kataloga i članaka u periodici te lokalnim novinama. Njima valja dodati liječnika i povjesničara-amatera dr. Milivoja Kovačića, autora nekoliko monografija od kojih su najvrednije o koprivničkom župniku Stjepanu Pavuniću i kateheti Mihovilu Kolariću.

Najnovije doprinose dali su i amateri, odnosno istraživači koji nisu školovani povjesničari ni arheolozi. Najpotpuniji su prilozi **Ranka Pavleša**¹³¹ i **Ivana Zvijerca**,¹³² koji su svaki na svoj način vrednovali izvore te pridonijeli poznavanju podravske prošlosti.

U novije je vrijeme trudem i marom zaljubljenika u prošlost **Miralema Alečkovića** iz Hlebina pokrenuta lokalna stranica na Internetu o povijesti Hlebina (od 1997.), a 2002. počela je dobivati šire sadržaje. U studenome 2002. iz te je stranice (zalaganjem Miralema Alečkovića i Hrvoja Petrića) nastala **prva web stranica o podravskoj povijesti** i povijesnim znanostima. Nakladnici stranice su Povijesno društvo Koprivnica (osnovano 1984.) i Komarnica Team (utemeljen 1997.), a urednik stranice je Miralem Alečković (autor nekoliko arheoloških radova). Adresa je www.podravina.net (stara adresa: www.geocities.com/hlebine).

¹²⁷ M. Slukan-Altić, Hidrografske karte rijeka kao izvori za proučavanje dinamike hidrografskih odnosa, Hrvatske vode, 34, Zagreb 2001., 15 - 29; ista, Povijest kartografskih radova na području grada Koprivnice, Podravski zbornik, 26 - 27, Koprivnica 2001., 63 - 74; ista, Hidroregulacija Drave i njezini utjecaji na transformaciju prirodnog i kulturnog pejzaža Podravine, Podravina, vol. 1, br. 2, Koprivnica 2002., 115 - 128; ista, Legrad - grad na sutoku rijeka i razmeđi država, Podravski zbornik, 28, Koprivnica 2002., 111 - 120; ista, Kartografski izvori za povijest Đurđevca od srednjovjekovne utvrde do idealnoga grada, Podravina, vol. 2, br. 3, Koprivnica 2003., 90 - 102; ista, Razvoj i izgradnja Virja od reorganizacije Varaždinskoga generalata do ukidanja Vojne krajine, Podravski zbornik, 29, Koprivnica 2003., 87 - 94.; ista, Podravsko srednjovjekovlje u zrcalu povijesnih izvora, Podravina, vol. 2, br. 4., Koprivnica 2003., 121 - 132. Dio podataka o Podravini objavila je u monografijama Povijesni atlas gradova - I. svezak, Bjelovar 2003., i Povijesna kartografija - kartografski izvori u povijesnim znanostima, Samobor 2003.

¹²⁸ Ž. Krušelj, Zemlja patuljaka, Koprivnica 1994.; isti, Bespuća podravske zbiljnosti, Koprivnica 1998./1999.; isti, Junaci iz doline, Koprivnica 2003.

¹²⁹ Ž. Krušelj, U žrvnju državnog terora i ustaškog terorizma, Politička zbivanja u koprivničkoj Podravini od objave šestosiječanjske diktature do sloma Kraljevine Jugoslavije, Građa za povijest Koprivnice, knjiga 2, Koprivnica 2001.

¹³⁰ Izdvajamo radove: Braća Hrvatskog zmaja, Podravski zbornik, 22, Koprivnica 1996., 155 - 163, i Politički put dr. Rudolfa Horvata, Dr. Rudolf Horvat - život i djelo (zbornik radova), Koprivnica 1998., 59 - 72. Isti je autor za objavljivanje priredio zbirku dokumenata o koprivničkom području tijekom Drugoga svjetskog rata i poraća.

¹³¹ On je svoja istraživanja predstavio u knjizi: R. Pavleš, Koprivničko i đurđevačko vlastelinstvo, Koprivnica 2001.

¹³² Usp. dijelove knjige "Povijest Torčeca", Torčec 2000., koje je napisao Ivan Zvijerac te niz priloga u Obavijestima Hrvatskog arheološkog društva, časopisu Scientia Podraviana i drugdje. Ivan Zvijerac je od osnutka 1996. tajnik, a od 2004. predsjednik Društva za povijesnicu i starine Torčec.

KAMO IDE PODRAVSKA HISTORIOGRAFIJA?

Prostor koprivničke, ludbreške i đurđevačke Podravine ima vrlo bogatu povijest koju su obrađivali deseci raznih autora, od publicista i geografa do povjesničara, u mnogo radova i napisa čija vrijednost varira od znanstvenih radova do popularnih prikaza. Velik doprinos poznavanju podravske povijesti dao je godišnjak Podravski zbornik, ali i brojne monografije o podravskim naseljima te pregledi podravske povijesti. Od autora koji su dali najveći doprinos izučavanju povijesti Podravine treba izdvojiti dr. Rudolfa Horvata, dr. Miru Kolar-Dimitrijević i dr. Dragutina Feletara, premda su i drugi dali vrijedne priloge.

Svi povjesničari koji su stvarali podravsku historiografiju, imali su različita gledišta: od tradicionalne historiografije, preko socijalne i gospodarske historiografije te radova koji imaju neke elemente historijske antropologije i historije svakodnevice do najnovijih tendencija razvijanja ekohistorije ili povijesti okoliša. Podravina s jedne strane spada među one hrvatske regije o čijoj je povijesti relativno mnogo napisano, a s druge je strane ostalo mnogo nerazjašnjenih problema i neistraženih područja koja čekaju mlade istraživače s modernijim pristupom historijskoj znanosti. Iako je napisano dosta radova i monografija o tom području Republike Hrvatske, oni upozoravaju da su nužni novi povijesni regionalni i lokalni radovi te istraživanja obilne građe koja se čuva u arhivima u Zagrebu, Varaždinu, Koprivnici, Bjelovaru i drugim mjestima, ali i na istraživanje arhivskih fondova u inozemnim, poglavito austrijskim (Beč, Graz) i mađarskim (Budimpešta) arhivima. Treba prikupiti i obraditi bogatu građu koja se nalazi u mnogim obiteljskim ostavštinama te župnim uredima gdje se čuvaju bogati fondovi manje za proučavanje ranonovovjekovlja, a više za poznavanje 19. i 20. stoljeća.

Čvrsto sam uvjeren da bi Koprivnica bila najbolje moguće središte Državnog arhiva koji bi svojom djelatnošću obuhvatio prostor Koprivničko-križevačke županije. Državni arhiv Koprivnica mogao bi postati stožerna točka za istraživanje podravske povijesti, ali i prikupljanje izvorne građe toga kraja na jednome mjestu, što bi omogućilo veći uzlet regionalne historiografije.

Trebalo bi, uz sadašnje istraživače, sustavno odgajati podmladak čiji bi zadatak bila daljnja mikrohistorijska istraživanja radi unošenja suvremenih pogleda na metodologiju povijesti te stalnih osvježanja u izboru tema istraživanja i načina interpretacije proučavanja razvoja Podravine u europskom kontekstu. Pritom znatne mogućnosti pruža komparativna historija. Dio nastojanja ostvaren je izvedbenim projektom (subprojektom) »Podravsko višegraničje« (utemeljenim na moju inicijativu 2002. godine) unutar međunarodnog projekta prof. dr. sc. Drage Roksandića »Triplex Confinium - hrvatska višegraničja u euromediterranskom projektu«. Projekt je organizirao dvije međunarodne znanstvene konferencije o širim podravskim temama: 2002. godine u Križevcima o etnokonfesionalnim promjenama i 2003. u Koprivnici o ekohistoriji rijeke Drave i okolice.

U Koprivnici bi, kao sve prepoznatljivijem središtu podravske historiografije, valjalo utemeljiti institut za povijesna i geografska istraživanja Podravine, što je doista potrebno. Postoji mogućnost uvođenja barem jednog kolegija iz povijesti u nekom od studija koprivničkog visokog školstva koje se posljednjih godina postupno razvija (prof. dr. sc. Mira Kolar-Dimitrijević i Hrvoje Petrić na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu od 2001. do 2003. godine izvodili su dva izborna kolegija, povezana uz širu podravsku problematiku od 17. do 20. stoljeća).

Također je nužno daljnje objavljivanje bogate povijesne građe u projektu "Građa za povijest Koprivnice", a kao pomagalo može biti korisna nedavno objavljena bibliografija povijesnih i drugih radova te knjiga Podravine. Nadam se da će uskoro početi pripreme za rad na biografskom

leksikonu Podravine te nastavak rada na projektu prof. dr. sc. Dragutina Feletara kako bi svaka podravska župa (i veće mjesto) dobila svoju stručnu povijesno-geografsku monografiju.

SUMMARY

In this text, the author attempts to present the historiography that deals with the areas of the Podravina region in and around the settlements of Koprivnica, Ludbreg and Đurđevac. Since this zone generally corresponds to the territory in which the residents express their regional identity as Podravina natives (Podravci), meaning Podravina in the narrower sense, the author took the liberty of encompassing all historiographic works (in the broadest possible sense) under the term Podravina historiography. This article is not an exhaustive overview of the historiography of Podravina, rather it provides a select review which should simply stand as a contribution to a better understanding of this historiography.